

nog genoeg te zien in de natuur. Zelfs na honderdvijfendertig jaar en misschien zelfs in de eigen achtertuin.

SUMMARY

"THE STONES ARE BEGINNING TO FLY"

This paper describes the first reactions of the scientific world to the publication of

Darwin's *On the Origin of Species* in the year 1860. Details are given of the famous BAAS-Oxford session in June/July of that year, when Bishop Wilberforce of Oxford tried to ridicule Darwin's doctrine, but was verbally smashed by Darwin's friends Huxley and Hooker. Hooker's part in Darwin's defence was much greater than is often assumed. In the meantime, Darwin was puzzling over *Drosera*, Bee Orchids, Cowslips and Primroses, preparing future publications filled with painstaking observations.

LITERATUUR

- BURKHARDT, F., D.M. PORTER, J. BROWNE & M. RICHMOND, 1993. The correspondence of Charles Darwin, Volume 8, 1860. Cambridge University Press. ISBN 0 521 44241 9.
- DARWIN, C., 1877/1984. The Various Contrivances by Which Orchids Are Fertilised by Insects. Herdruk naar de tweede druk uit 1877. The University of Chicago Press, Chicago & London.
- KREUTZ, C.A.J., 1987. De verspreiding van de inheemse orchideeën in Nederland. Thieme, Zutphen.
- WEEDA, E., R. WESTRA, CH. WESTRA & T. WESTRA, 1994. Nederlandse oecologische flora. Wilde planten en hun relaties, deel 5. IVN/VAR/VEWIN.

KORTE MEDEDELINGEN

ERRATUM

In het artikel "Bestuivingsbiologie van de Wespenorchis" van Claessens & Kleynen in het januari-nummer (jrg. 85, afl. 1, pag. 2-6) is op pagina 3 een storende fout geslopen. Figuur 2 is daarin ondersteboven afgebeeld.

WEER EEN NIEUWE VINDPLAATS VAN DE MARETAK IN MIDDEN-LIMBURG

Het bolwerk van de Maretak (*Viscum album*) in Nederland bevindt zich in Zuid-Limburg. Voor Midden-Limburg is de Maretak nog steeds een zeldzame verschijning. Tijdens veldwerk in de Grootbroeklossing, voor het Bureau Taken Landschapsplanning B.V., vond ik op 24-3-1995 een nieuwe vindplaats van de Maretak. Deze was nog niet bekend volgens de Atlas van de Nederlandse Flora (MENNEMA et al., 1985).

De nieuwe vindplaats bevindt zich in het voormalige broekgebied het Groot Broek. Langs een verharde weg staan Canadapopulieren (*Populus x canadensis*) als laanbomen. Net als bij twee eerdere vondsten in Midden-Limburg (JANSEN & JANSEN, 1990) gebruikt ook deze Maretak een Canadapopulier als gastheer (figuur 1). Deze opvallende "groene bol" bevindt zich hoog in de kroon. In figuur 2 is de nieuwe vindplaats opgenomen als een grote ster. De twee andere vindplaatsen van de Maretak in Midden-Limburg (JANSEN & JANSEN, 1990) zijn als sterretje aangegeven.

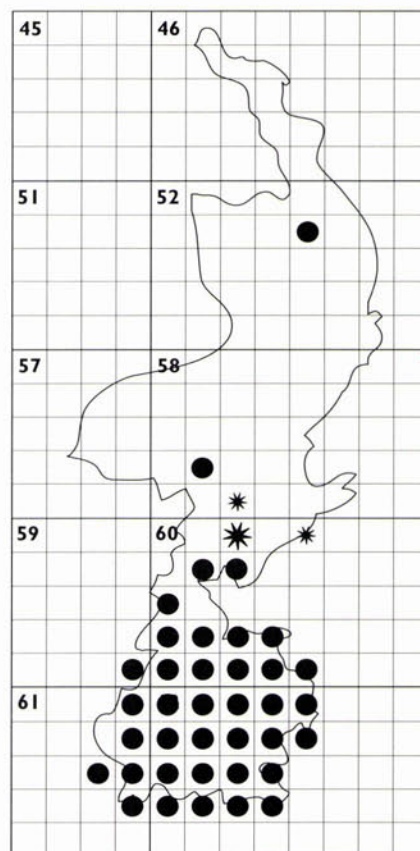
FIGUUR 1. Nieuwe vindplaats (hok 60-13-33) van de Maretak in het Groot Broek.

De overige vindplaatsen (bolletjes) zijn overgenomen uit de Atlas van de Nederlandse Flora deel 2 (MENNEMA et al., 1985).

Het zou aardig zijn als lezers vondsten van de Maretak in Limburg aan de Plantenstudiegroep van het Natuurhistorisch Genootschap doorgeven.

LITERATUUR

- JANSEN, S. & W. JANSEN, 1990. Nieuwe vindplaatsen van de Maretak in Midden-Limburg. Natuurhistorisch Maandblad 79 (11): 275.

FIGUUR 2. Verspreiding van de Maretak in Limburg. * Nieuwe vindplaats 1995. * Vindplaatsen volgens JANSEN & JANSEN, 1990. ● Vindplaatsen volgens de Atlas van de Nederlandse Flora deel 2, na 1950 (MENNEMA et al., 1985).

- MENNEMA, J., A.J. QUENÉ-BOTERENBROOD & C.L. PLATE, 1985. Atlas van de Nederlandse Flora deel 2. Bohn, Scheltema & Holkema, Utrecht.

S. Jansen

SINT-PIETERSBERGSYMPOSIUM 27-28 APRIL 1996

Het grensoverschrijdend natuurgebied Sint-Pietersberg, een van de best gedocumenteerde natuurgebieden van West-Europa, bevindt zich op Waals-, Vlaams- en Nederlands grondgebied. Het natuurgebied herbergt, mede als gevolg van de dagzomende kalksteen, een bijzondere fauna en flora.

Tien jaar na het symposium "kalkgraslanden, beheren voor de toekomst", dat destijds het herstelbeheer aan de Nederlandse zijde op gang heeft gebracht, is het de bedoeling een stand van zaken op te maken. Tien jaar terug waren een heleboel beheersvragen nog helemaal open, ondertussen zijn deze voor een belangrijk deel ingevuld. Daarom is nu het juiste moment om het vorig symposium een vervolg te geven. Het is tijd om aan onze verworven kennis de nodige conclusies te verbinden en vooruit te kijken hoe we, met deze kennis in de hand, zullen proberen het tij te keren en de Sint-Pietersberg – als onvervangbaar ecologisch monument – integraal en duurzaam te beheren.

De nadruk zal dan ook vooral komen te liggen op de resultaten van het tot nu toe gevoerde beheer, en daarop voortbouwend de mogelijkheden naar de toekomst toe.

Met dit symposium zal het grote natuurwe-

tenschappelijk belang van de Sint-Pietersberg en algemeen van kalkgraslanden en de onvervangbaarheid duidelijk in de verf gezet worden. De Sint-Pietersberg is zonder meer het soortenrijkste gebied in Nederland en behoort ook in Vlaanderen en Wallonië tot de absolute top.

Het symposium is internationaal gericht, voordrachten zullen worden verzorgd door Nederlandse, Vlaamse en Waalse sprekers.

ZATERDAG 27 APRIL

Zaterdag worden de hele dag voordrachten gehouden waarin de huidige stand van onze kennis over de Sint-Pietersberg en het ideaal te voeren beheer worden gepresenteerd en bediscussieerd.

's Avonds staan diverse thematische excursies in de mergelgrotten op het programma.

ZONDAG 28 APRIL

Zondag zijn in totaal twaalf excursies gepland waarvan elke deelnemer er vier kan meemaken.

INFO + INSCHRIJVINGEN

Plaats:

Jeanne d'Arc-college te Maastricht

Organisatie:

De Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie

en Milieubescherming vzw (J.N.M.) en de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (N.J.N.)

De kosten voor de deelnemers zijn:

- voor niet-JNMers en niet-NJNers:
f 15,- of Bf 300,- voor uitsluitend de wetenschappelijke lezingen
f 35,- of Bf 700,- voor het complete symposium, overnachting inbegrepen
- voor JNMers en NJNers:
f 25,- of Bf 500,- voor het volledige symposium, overnachtingen inbegrepen

Te storten op:

rekeningnummer 001-2685765-08 (België) onder vermelding van "Sint-Pietersbergsymposium"

Inschrijvingen:

bellen of schrijven naar:

- Bastiaan Wakkie, Rode Kruislaan 1118 D
1111 XA Diemen (Nederland)
tel 020-6005709 (vanuit Nederland)

Info:

- Kris Jansen, Tongersesteenweg 168,
3770 Riemst (België)
tel 0032-12237329 / fax 0032-12391272
(vanuit Nederland)
- Bastiaan Wakkie, Rode Kruislaan 1118 D
1111 XA Diemen (Nederland)
tel 020-6005709 (vanuit Nederland).

BOEKBESPREKING

ORCHIDEEËN IN ZUID-LIMBURG

KREUTZ, C.A.J., 1994. Orchideeën in Zuid-Limburg. Tweede aanvullende druk. Natuurhistorische Bibliotheek van de KNNV nr. 58. Uitgegeven door de "Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging" te Utrecht.

Slechts twee jaar na de eerste druk lag de tweede (en aanvullende) druk klaar voor de liefhebber. Het verschil met de eerste druk ligt bepaald niet alleen in de aanvulling: ook uitwendig zijn er nogal wat verschillen. Het papier is van een betere kwaliteit, waardoor de minstens 150 kleurenfoto's (!) misschien nog beter tot hun recht komen.

Overigens bevat de tweede druk nog een dozijn kleurenfoto's meer dan de eerste druk en zijn er bovendien nog diverse zwart-wit afbeeldingen aan toegevoegd. Dit betreft vooral oude prentbrief-

kaarten van standplaatsen van orchideeën uit het begin van deze eeuw, waaruit valt af te leiden dat het beheer van deze standplaatsen sindsdien behoorlijk is veranderd. De aanvulling betreft voornamelijk "Opmerkingen en aanvullingen van (nieuwe) vondsten van orchideeën, hoofdzakelijk over de jaren 1992 t/m 1994".

Aangezien de eerste druk van dit handboek voor orchideeën-liefhebbers (en andere botanisch geïnteresseerden) in Noordwest-Europa, al in het Natuurhistorisch Maandblad uitvoerig is besproken en "goede wijn geen krans" (en zeker geen tweede) behoeft, wil de recensent het hierbij laten. Er rest hem, na veel zoeken en vergelijken tussen de eerste en tweede druk, een "onvolkomenheid" die door de (in onze kringen als uiterst kritisch bekend staande) auteur over het hoofd is gezien. Dat betreft een groeiplaats van *Pseudorchis albida* in het Ravensbos bij Valkenburg. Op pagina

148 leest men: "Op de groeiplaats in het Ravensbos kwam *E. palustris* samen met *Pseudorchis albida* voor." Vergelijken we de verspreidingsgegevens van de laatstgenoemde soort, beschreven op pagina 245 en op het verspreidingskaartje op pagina 246, dan mist men de opgave "Ravensbos". In de tweede druk is hierin om kostenredenen niets gewijzigd. Maar na enig heen en weer lezen in de tekst blijkt al snel waar de vergissing begaan is: het "Ravensbos" moet natuurlijk een verschrijving zijn voor het "Savelsbos" want hier, bij Gronsveld, waar Nijst in 1858 *Pseudorchis albida* had aangetroffen, wordt door De Wever *Epipactis palustris* opgegeven.

Wie vertelde ook alweer dat in het patroon van elk handgeknoopt Perzisch tapijt met opzet één foutje wordt gemaakt om aan te tonen dat alleen Allah volmaakt is?

H. Hillegers